

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК НАПРЯМОК ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Бевз Г.М. Соціально-психологічне забезпечення як напрямок психологічних досліджень: теоретичний аналіз. У статті розкривається поняття «соціально-психологічного забезпечення» як предмет міждисциплінарних знань. Доводиться важливість врахування витоків його застосування, зокрема у сфері соціальної політики як «управління соціальними ризиками» з практичним втіленням у системі соціального захисту населення. Його психологічний блок отримав досить широке представлення у сфері професійної діяльності людини та пошуку способів опанування людиною ймовірними ризиками у нормативно-звичайних, екстремальних та надзвичайних умовах функціонування. Запропоновані автором рівневі та оціночні параметри соціально-психологічного забезпечення діяльності людини у суспільстві включають такі складові: нормативно-правове забезпечення, середовище як умови та засоби діяльності, діяльність та її суб'єкт, очікувані ефекти. Доводиться важливість врахування інтеграційних характеристик соціально-психологічного забезпечення, саме які і формують очікувані його ефекти.

Ключові слова: соціально-психологічне забезпечення, психологія діяльності, ризики професійної діяльності, умови діяльності.

Бевз Г.М. Социально-психологическое обеспечение как направление психологических исследований: теоретический анализ. В статье раскрывается понятие «социально-психологического обеспечения» как предмета междисциплинарных знаний. Утверждается важность учета истоков его применения, особенно в области социальной политики как «управление социальными рисками» с практическим воплощением в системе социальной защиты населения. Его психологический блок получил достаточно широкое представление в сфере профессиональной деятельности человека, поиска способов освоения человеком возможными рисками в нормативно-обычных, экстремальных и чрезвычайных условиях функционирования. Предложенные автором уровни и оценочные параметры социально-психологического обеспечения деятельности человека в обществе включают нормативно-правовое обеспечение, среду как условия и средства деятельности, деятельность и ее субъект, ожидаемые эффекты. Утверждается важность учета интеграционных характеристик социально-психологического обеспечения, именно которые и формируют ожидаемые его эффекты.

Ключевые слова: социально-психологическое обеспечение, психология деятельности, риски профессиональной деятельности, условия деятельности.

Постановка проблеми. Поняття соціально-психологічного забезпечення (далі СПЗ) широко використовується у контексті різних наукових досліджень у тому числі і щодо сфери психологічних знань. Натомість його трактування все ще залишається досить довільним окреслюючи дуже широке коло понять і стосується як самого предмету дослідження, так і його змісту, принципів та завдань; безпосередньої діяльності та її етапів; співвідношення об'єкта та суб'єкта дослідження; системи методичного інструментарію праці психолога, що аналізується як з технічної позиції, так і суб'єктної у

контексті професійної підготовки та професійної адаптації; впровадження певного технологічного процесу; розвитку певного явища та процесу досягнення наперед заданих характеристик, що може трактуватися як супровід, соціально-психологічна підтримка, реабілітація чи допомога, а також коучінг, наставництво тощо. Таке різноманіття аспектів поняття соціально-психологічного забезпечення ставить питання щодо їх систематизації та упорядкування не лише щодо певного напрямку діяльності людини, а й загалом. Саме цьому і буде присвячена ця стаття.

Аналіз останніх публікацій. Як правило поняття соціально-психологічного забезпечення пов'язано із практичною сферою застосування психологічних знань, вказуючи на способи поєднання психологічної теорії та практики при реалізації певних завдань. Цей напрямок досить потужно представлений працями вчених різних сфер психологічних знань, зокрема психології професійної діяльності (Д. Гандер, Л. Карамушка, М. Корольчук, Н. Кривоконь, С. Леньков, В. Панок, Т. Шеломов), навчальної та освітньої діяльності (Є. Дубовська, С. Максименко, Ю. Машбиць, О. Тихомандрицька, Н. Скороходова), безпеки праці (М. Дмитрієва) та діяльності у екстремальних умовах (М. Корольчук, В. Крайнюк, К. Ковальська), психології здоров'я (Г. Нікіфоров), соціалізації у різних умовах (В. Арнаутова, І. Зубіашвілі) та менеджменту (Л. Карамушка, Н. Коломінський) [1; 3-4; 7-8; 10; 14-15]. Досить детальний аналіз моделей та концепцій СПЗ надано у монографії Н. Кривоконь [10].

Особливою групою виступають роботи щодо соціально-психологічного забезпечення діяльності в екстремальних умовах (М. Корольчук, В. Крайнюк), що також набуло особливого звучання у сфері військової психології і представлено роботами О. Блінова, М. Варія, М. Дорошенка, М. Козяра, С. Кучеренко, В. Осьодло, В. Стасюк та інших [9; 16-17]. Саме у цій сфері науково-практичні напрацювання найбільше набули закріплення на рівні законних та підзаконних актів, формуючи формально-адміністративні стандарти соціально-психологічного забезпечення [12]. Подібна ситуація спостерігається і у сфері психологічної служби в освіті, що передбачає застосування певного інструментарію для вирішення циклічно-конкретних завдань, пов'язаних із освітнім процесом та моніторингом розвитку дитини у процесі опанування освітою [13].

Також проведений аналіз зафіксував створення відповідних моделей та концепцій соціально-психологічного та психологічного забезпечення певних сфер діяльності, зокрема, соціальної роботи (Н. Кривоконь), економічної соціалізації молоді (І. Зубіашвілі); діяльності військових підрозділів, зокрема аеромобільних, (В. Стасюк), а також митних органів (А. Пилипенко), пожежної служби (Г. Грибенюк, О. Шленков), трудової діяльності загалом (А. Крипов). Також можна відмітити виокремлення концепцій психологічного забезпечення, зокрема, соціального розвитку людини в умовах виробництва (Г. Суходольський); педагогічної діяльності (С. Максименко, Ю. Машбиць, В. Панок, Н. Чепелева); в екстремальних ситуаціях (В. Розов) [10]. Водночас виявлене різноманіття прояву СПЗ все ще не має узгодженого розуміння як системного явища. Натомість слід відмітити, що саме завдяки своїй системності СНЗ слугує досягненню практичного результату і економічного ефекту певної діяльності.

Формулювання мети і завдань статті. Тож метою цієї статі є виокремлення на основі міждисциплінарного аналізу ключових ознак співвідношення понять «забезпечення» та «соціально-психологічне забезпечення», а також визначення місця останнього у соціальних системах життєдіяльності людини. Завданнями слугували:

1) визначити змістовні та структурні компоненти об'єкта дослідження; 2) розкрити напрями вивчення соціально-психологічного забезпечення та визначити коло питань, яке потребує детального вивчення та представлення.

Виклад методики і результатів дослідження. Дослідження здійснювалося методом теоретичного аналізу літературних джерел щодо поняття «соціально-психологічного забезпечення» а також передбачало охоплення наукових напрацювань різних сфер знань (педагогіки, економіки, права, психології тощо) задля формування його міждисциплінарного континууму.

Слід зауважити, що термін «забезпечення» спрямовує наш фокус уваги на ціль і об'єкт забезпечення («Що саме має бути забезпечено?»), а також вказує на: 1) *міру та повноту* охоплення всього необхідного (передбачає перелік) задля досягнення кінцевої мети («Що і скільки для цього слід мати?»); 2) *предметне використання*, відповідаючи на питання: «Як це буде використано?». Однозначно термін «забезпечення» несе у собі показник *якості та прогнозованості досягнення, детермінуючи і обумовлюючи їх досягнення*. Таким чином поняття «забезпечення» може виступати *умовою* або успішної, або неуспішної діяльності, надаючи тим самим її ознак маніпулятивності. Більше того, науковці зазначають, що саме завдяки належній відповідності процесу забезпечення може бути досягнута *надійність діяльності* та висока ймовірність досягнення очікуваних результатів [8, с. 275-260].

Розпочинаючи свій аналіз ми, перш за все, звернулися до макроекономіки. Цей напрямок науки, що орієнтований на аналіз процесів суспільного відтворення, визначає соціальне забезпечення **як систему управління соціальними ризиками** з метою компенсації шкоди, зниження або запобігання її дії на процес відтворення населення [6]. Така політика реалізується через механізм перерозподілу національного доходу, що трактується як «управління соціальними ризиками». Натомість слід відмітити, що з позиції користувача цей механізм ніяким чином не упереджує формування та поширення соціальних ризиків він спрямований на покриття нанесених збитків й надання підтримки людині у ситуації повної або часткової втрати працездатності. На практиці ця політика втілюється у комплексі заходів «соціального захисту», що надає конкретній людині можливість отримати відповідний пакет послуг (матеріальне забезпечення), як гарантії встановлених стандартів життя у ситуації ризиків, як-то: хвороба, інвалідність, старість, втрата годувальника, безробіття, нещасний випадок на робочому місці тощо. Таким чином поняття «забезпечення» працює задля компенсації набутого дефіциту, який обмежує працездатність та самостійність людини. Попри всі позитивні моменти такої політики, вона несе суттєві ризики через узвичаєння практики правового закріплення стану дефіцитарності як нормативного з відповідним фінансовим забезпеченням, без критичного аналізу його віддалених соціальних наслідків, зокрема споживацтва, навченої безпорадності, утриманства тощо. Підґрунтям зробленого аналізу слугують праці автора а також таких українських науковців, як М. Кліманська і зарубіжних М. Селігмана, Дж. Родіна, Еллен Джейн Лангера та ін. [5; 18].

Наукові розробки вивчення СПЗ переважно спрямовані на сам вид діяльності та його специфіку, суб'єкт діяльності, а також засоби впливу на діяльність і суб'єкта задля її оптимізації та вдосконалення. Незалежно від напрямку дослідження при вивченні СПЗ вченими виділяються її певні етапи, рівні, складові та виміри. Узагальнюючи наукові надбання Н. Кривоконь виділяє загальні три виміри СПЗ, а саме: 1) система заходів

задля вдосконалення та оптимізації діяльності; 2) сама специфічна діяльність; 3) особистість, яка зазнає перетворення у діяльності [10]. Стосовно виділення науковцями складових, етапів та рівнів СПЗ, то вони переважно співвідносяться із самою діяльністю чи певною сферою життєдіяльності людини, відображаючи її специфіку та процедурні моменти. Також існує практика або поєднання двох блоків СПЗ (соціальний і психологічний), або виділення лише психологічного, фокусуючи увагу саме на його аспектах (складових, рівнях, етапах, особливостях). Так, згідно людських станів та взаємин український психолог В. Стасюк у психологічному блоці виділяє три групи категорій, що співвідносяться із індивідуальним рівнем, груповим та інтегрованим. Також автор вказує на складові психологічного забезпечення військовослужбовців стосовно виконання ними бойових дій, як-то: психологічне проектування, підготовка, супровід, допомога та реабілітація [16]. В екстремальних умовах діяльності українські вчені М. Корольчук і В. Крайнюк виділяють дві групи заходів впливу на суб'єкта діяльності, де перша стосується відбору, прогнозу та підготовки до виконання завдання, а друга – стосується заходів профілактики несприятливих змін в організмі та активізації його ресурсів, які поділяються на звичайні (специфічні) та у разі необхідності (неспецифічні). Також автори наголошують на врахуванні як СПЗ, так і заходів матеріально-технічного забезпечення [8, с. 11-12].

Доповнюючи вище сказане нами було встановлено, що у наукових джерелах СПЗ діяльності людини розглядається як зовнішньо обумовлений процес впливу на: 1) *середовище* як зовнішні умови та технічні засоби діяльності, які відповідним чином мають бути створені; 2) *саму діяльність* через вивчення її особливостей, процесів та етапів розгортання; 3) *особистість* та її стани. Також слід відмітити, що зовнішню інтеграцію цих компонентів забезпечує *система управління*, а внутрішню – *мотивація* (індивідуальна та групова). Внаслідок такого впливу прогнозуються зміни щодо оптимізації обраної діяльності, модернізації та ефективності її реалізації, а також зменшення ризиків для самої людини та прогнозування її особистісних перетворень [8; 10; 14]. Джерелом цих впливів визнаються 1) законодавчі акти, які визначають межі та допуски здійснення професійної діяльності; 2) організації та установи працевлаштування, де реалізується відповідна діяльність; 3) заклади освіти, де здійснюється професійна підготовка, перепідготовка й підвищення кваліфікації. Науковці зазначають, що сама діяльність завдяки забезпеченню набуває ознак надійності, а її результати можуть бути прогнозованими [8, с. 257]. Натомість у наукових дослідженнях залишається поза увагою економічний ефект ймовірних впливів, що робить СПЗ дотичною сферою, тим самим, піддаючи під сумнів якість та результативність діяльності. Також слід відмітити, що у більшості досліджень (не лише психологічного напрямку) вихоплюються лише окремі аспекти СПЗ (середовище, сама діяльність чи особистість) без системного їх узгодження, що може створювати дисбаланс засобом надання одному із загального переліку аспектів певних переваг.

Водночас можна зафіксувати думку вчених, що розгляд всіх складових СПЗ має відбуватися як єдина система: саме завдяки її інтеграційній єдності і досягається очікувана її надійність та ефективність. Більшість дослідників теж дотримуються думки, що задля надійності та ефективності діяльності важлива інтеграція системи в координатах «людина-техніка-середовище», що було описано у наукових розробках інженерної психології і представлено працями В. Небиліцина, Ю. Трофімова, В. Бодрова

[8, С. 256-258]. Також ця думка транслюється у «концепції функціонального комфорту», де відповідність поєднання стану індивіда та умов його діяльності зумовлює адекватну та необхідну мобілізацію її фізичних та психічних сил для надійності досягнення результату [8, С. 256-258]. Відповідне спрямування має і «концепція благополуччя персоналу», що зокрема, має представлення у збройних силах різних країн, зокрема в США через програми забезпечення психологічного благополуччя військових, а в Україні втілюється через систему військових капеланів [2; 19]

Наш науковий аналіз показав, що процес забезпечення має декілька рівнів, що об'єднуються в очікуваному інтеграційному ефекті. Перш за все це нормативна рамка, яка формується законодавчими актами; потім – середовище, умови та засоби діяльності, що її регламентують; надалі виступає значущими суб'єкт діяльності та сама діяльність. Суб'єкт діяльності представлений індивідуальним рівнем функціонування людини, що розглядається на фізичному та психофізичному (стан здоров'я та емоційні стани), а також психологічному та психосоціальному (професійна придатність, кваліфікація, майстерність) підрівнях. Водночас сама діяльність представлена її характеристиками, як особливостями впливу на людину. Всі аспекти вище проведеного узагальнення можемо зобразити схемою, де складові СПЗ розташовані згідно рівнів їх розгортання та оцінки їхніх нормативних та ризикованих проявів з визначенням засобів упередження/компенсації небажаного (рис.1).

Складові СПЗ: рівневі параметри	Оціночні параметри		
	Нормативні характеристики	Ймовірні ризики	Попередження /компенсація ризиків
0. нормативно-правове забезпечення;			
1. умови діяльності: середовище;			
2. діяльність:			
2.а). суб'єкт діяльності:			
- психофізіологічний рівень: емоційні стани людини та стан здоров'я;			
- психосоціальний рівень: професійна придатність та професійна діяльність/праця;			
2.б). діяльність: реалізація і забезпечення якості;			
3.очікувані ефекти: матеріальні, фінансові, соціальні, особистісні, емоційні тощо.			

Рис. 1. Рівневі та оціночні параметри складових соціально-психологічного забезпечення діяльності людини у суспільстві

Нормативно-правове забезпечення вказує на нормативне поле діяльності та поведінки, ймовірні заохочення та фіксує зони, які потребують урегулювання на рівні законів та підзаконних актів. Наявність та врахування цього рівня забезпечення робить діяльність легітимною, окреслюючи напрямки її життєствердження та зменшуючи тиск на людину у ситуаціях прийняття рішень згідно нормативно визначеного простору.

Наступний рівень фіксує умови середовища, особливості та форми оптимальної

реалізації в ній певного виду діяльності, що трактуються вченими як звичайні, а у міру посилення ризиків досягають рівня екстремальних та надзвичайних [8, с. 10; 11, с. 99;]. Відповідно із цими рівнями ризику співвідноситься і професійна діяльність. Найбільш ризикованими визнаються професії, що розгортають свою діяльність у умовах екстремальності, непередбачуваності та надзвичайних ситуацій. Ними є пожарники, внутрішні війська, служби порятунку а також професії різних військових угруповань. Реалізація цього напрямку соціально-психологічного забезпечення стосується створення відповідних умов праці а також передбачення ймовірної їх наявності при виконанні певної діяльності на всіх трьох рівнях індивідуального функціонування людини (соціальному, психологічному та фізичному). У сфері психології ці питання можуть розкриватися через «соціально-психологічний клімат» та врахування чинників середовища при вивченні певних явищ, особливо тих, які можуть погіршити як якість діяльності, так і стан самої людини. У цьому контексті постають нагальними питання безпеки з комплексом її психологічних аспектів.

Наступний рівень стосується діяльності, як його суб'єкта, так і безпосередньо самої діяльності: її характеристик та професійних вимог. Аналіз показав, що суб'єкт діяльності вивчається відповідно його фізичного та психологічного функціонування. Окреслюючи цей рівень науковець у сфері педагогіки Л. Малинівська відповідно їх називає: соціально-психологічний, психологічний та психофізіологічний [11]. У психологічній сфері знань це стосується наступного: збереження здоров'я та недопущення ризиків його втрати чи зниження; підтримки функціональної здатності людини у професійній діяльності та недопущення емоційного та професійного вигорання, зниження працездатності, надмірної втоми та виснаження, а також набуття професійно важливих якостей як гаранта особистісної успішності та ефективності у здійсненні професійної діяльності. Реалізація цього напрямку соціально-психологічного забезпечення стосується відбору, підготовки та реалізації професійної діяльності людиною а також предмета її діяльності та специфіки. У цій сфері вивчаються професійно важливі якості особистості, специфіка діяльності, перелік та ймовірність ризиків втрати працездатності та їхніх наслідків для життя людини, що має враховуватися у підготовці людини до виконання професійної діяльності. У психології та педагогіці радянського періоду цей напрямок отримав досить вагоме представлення у науковій літературі. Досить вагоме місце займають праці Л. Карамушки у контексті вивчення професійно-важливих якостей та готовності до професійної діяльності у сфері освіти [5]. Тож професійно важливі якості, відбір підготовка, готовність до професійної діяльності визнаються такими, що можуть забезпечити належний рівень виконання професійної діяльності та тим самим знизити і упередити ймовірні ризики при її виконанні.

Тепер звернемося до самої діяльності, її реалізації та досягнення якісних характеристик. Науковці у сфері СПЗ зазначають так і аспекти реалізації процесу професійної діяльності, а саме: етапи, терміни та режимні процедури її виконання, особливості організації, та удосконалення (оптимізації, модернізації, трансформації, посилення ефективності та якості) та закладений алгоритм досягнення якісних результатів (адаптація, режим праці і відпочинку, підтримка процесу, відновлення, реабілітація, формування) [8; 16-17]. На нашу думку цей процес поєднання суб'єкта і об'єкта праці (діяльності, активності, творіння) можна трактувати через поняття практики, що досить повно описано у монографії «Психологічні практики конструювання життя в

умовах постмодерної соціальності» [14]. Унікальність такого поєднання надає людині «відчуття потоку», надихаючи ефективну працездатність ресурсами та наснагою. Слідом за авторами монографії ми згоджуємося із їхніми узагальненнями визначень практик, що трактуються як «взаємопроникнення соціального та індивідуального», «традиційних способів діяльності та поводження з предметами», способом забезпечення соціального порядку», а також «турботи про себе та конструювання себе» [14, с. 20]. Характеристики їхнього формування (повторюваність, колективність та спільність) у поведінкових проявах людини направлені на набуття людиною соціальності, надаючи напрямок її звичкої поведінки як у «монотонно-повсякденних», так і «несподівано-екстримальний» ситуаціях [14, с. 32]. Натомість іншою стороною цього процесу можна вважати технології, які структурують професійну діяльність, передбачають ймовірність ризиків, створюють систему їх упередження, Саме з опорою на технології професійна діяльність стає підвладною для повторення, копіювання задля досягнення передбачуваних результатів. Згідно аналізу наукових джерел для прояснення забезпечення процесу діяльності застосовуються такі поняття, як: підтримка (задля дотримання певного процесу та надання сили); супровід та супроводження (задля досягнення кінцевого призначення як цілі); супервізія (поєднання навчальної, підтримуючої та адміністративної функцій у професійному втручанні); обслуговування (використання знань (психологічних) для вирішення задач (психологічних); оптимізація (покращення процесу засобом найвигіднішого співвідношення) та модернізація (осучаснення засобом внесення прогресивних змін) а також відновлення, реабілітація, адаптація та формування, що вказують на досягнення особистістю необхідного функціонального стану задля реалізації професійної діяльності на заданому рівні якості. Науковцями і практиками широко описуються вище наведені форми забезпечення, що розглядаються важливим чинником досягнення наперед визначених показників якості певної діяльності. Вони стосуються як самої діяльності (модернізація, оптимізація), так і виконавця цієї діяльності (адаптація, відновлення, реабілітація, формування) а також різних аспектів спрямованої організації взаємодії із оточенням (супровід/супроводження, підтримка, супервізія, обслуговування тощо).

Останній рівень – *«очікувані ефекти»* - є таким, що може змінити перебіг динаміки взаємообміну між рівнями СПЗ. Аналіз цих ефектів також вказує на відповідність очікуваних результатів діяльності понесеними витратами (збитками), що має корегуватися СПЗ у наступному циклі діяльності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, згідно проведеного аналізу можемо сказати, що психологічний блок процесу забезпечення (СПЗ) має розглядатися через інтеграцію у загальний. Виділення його із загального процесу СПЗ буде зменшувати системні ефекти якості діяльності та унеможлиблювати її економічну доцільність а також посилювати ризики стигматизації закладеної у ній дефіцитарної направленості. Соціально-психологічне забезпечення слід розглядати як технологічний процес досягнення надійності результатів певної діяльності, інтеграційні ефекти якого досягаються врахуванням системи координат «середовище-людина-благополуччя», що на рівні організації регулюється управлінням, а на рівні індивіда – мотивацією.

Можна зауважити, що узвичаєний за радянських часів дефіцитарний підхід у формуванні соціально-психологічного забезпечення потребує перегляду не лише у сфері

соціальної політики, а й щодо самого технологічного підходу у його застосуванні. Видається, що психологічні практики та соціально-психологічне забезпечення загалом, що орієнтовані на добробут людини, є перспективним напрямком розвитку його соціальності.

Перспективою подальших досліджень у цьому напрямі може бути перевірка висунутих теоретичних узагальнень у практичній діяльності соціально-психологічного забезпечення.

Список використаних джерел

1. Арнаутова В.В. Соціально-психологічне забезпечення соціалізації вихованців закритих освітніх закладів: дис. ... канд. психол. наук. Спеціальність: 19.00.05 / СУНУ. Сєвєродонецьк, 2016. 259 с.
2. Волинець Н.В. Рекомендації військовим капеланам прикордонного відомства щодо підвищення рівня та збереження особистісного благополуччя персоналу державної прикордонної служби України. *Психологія: теорія і практика*: зб. наук. праць. Мукачево: РВВ МДУ, 2019. Вип. 1 (3). С. 44-54.
3. Гандер Д.В. Психологическое обеспечение профессиональной деятельности. *Психология обучения*. 2014. № 10. С. 73-79.
4. Карамушка Л.М., Москальов М.В. Психологічні умови підготовки майбутніх менеджерів до управління змінами в організації: монографія. Київ: «Просвіта», 2011. 200 с.
5. Кліманська М. Психологічні чинники схильності молоді до соціального утримання: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / Львівський національний університет ім. І. Франка. Львів; Інститут соціальної та політичної психології АПН України. Київ, 2001. 192 с.
6. Коваленко О.М. Соціальний захист як елемент соціальних стандартів у категоріях соціальної справедливості. *Теорія та практика державного управління*. 2012. Вип. 1 (36). С. 303-309.
7. Ковальська К.В. Соціально-психологічне забезпечення процесів стратегічного управління корпораціями. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2010. № 1, Т. 2. С. 76-79.
8. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Соціально-психологічного забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Київ: Ніка центр, 2006. 580 с.
9. Кравченко Н.М. Сутність, призначення та основні завдання психологічного забезпечення службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 6. С. 258-261. URL: http://www.pap.in.ua/6_2018/75.pdf
10. Кривоконь Н.І. Соціально-психологічного забезпечення соціальної роботи: монографія. Харків: Вид. ФОП Олійник, 2011. 480 с.
11. Малинівська Л.І. Актуальні проблеми соціально-психологічного забезпечення діяльності в звичайних та екстремальнонадзвичайних умовах. *Педагогічні науки*. 2016. Вип. LXX. Т. 1. С. 98-101. URL: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_70/part_1/23.pdf
12. Наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації «Про затвердження Порядку здійснення психологічного забезпечення службової діяльності в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України та Переліку психологічних протипоказань, наявність яких унеможливорює проходження військової служби за контрактом (навчання) в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1533-16/print>]
13. Психологічна служба: підруч. / наук. ред. В.Г. Панок. Київ: Ніка-Центр, 2016. 362 с.
14. Психологічні практики конструювання життя в умовах постмодерної соціальності:

- монографія / Т.М. Титаренко, О.М. Кочубейник, К.О. Черемних та ін. Київ: Міленіум, 2014. 206 с.
15. Соціально-психологічне забезпечення економічної соціалізації молоді: монографія / за ред. Н.М. Дембицької. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. 346 с.
  16. Стасюк В.В. Сутність і зміст психологічного забезпечення підготовки та застосування військ (сил) в сучасних умовах. *Вісник Національного університету оборони України*. 2012. № 1 (26). С. 256-260.
  17. Стасюк К.В. Система соціально-психологічного забезпечення аеромобільних військових підрозділів в умовах збройних конфліктів: дис. ... докт. психол. наук.: 19.00.05. Київ. 2005. 466 с.
  18. Bezv H. Child psychological safety in social systems: in the context of interdisciplinary knowledge. in *Psychospołeczne aspekty bezpieczeństwa w wymiarze indywidualnym i społecznym*, Elzbieta Napora, Monika Stawiarska-Lietzau, Elzbieta Kornacka-Skwara, Redakcja. Częstochowa, Polska: Wydawnictwo im. Stanisława Podobinskiego Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie, 2018, I, pp. 63-78.
  19. Border Patrol Strategic Plan The Mission: Protect America. 2012-2016 / U.S. Customs and Border Protection. 2012. 30 p. URL: https://nemo.cbp.gov/obp/bp_strategic_plan.pdf.

References transliterated

1. Arnautova V.V. Sotsialno-psykhologichne zabezpechennia sotsializatsii vykhovantsiv zakrytykh osvitnikh zakladiv: dys. ... kand. psykol. nauk. Spetsialnist: 19.00.05 / SUNU. Sievierodonetsk, 2016. 259 s.
2. Volynets N.V. Rekomendatsii viiskovym kapelanam prykordonnoho vidomstva shchodo pidvyshchennia rivnia ta zberezhenia osobystisnoho blahopoluchchia personalu derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. *Psykhologhiia: teoriia i praktyka: zb. nauk. prats*. Mukachevo: RVV MDU, 2019. Vyp. 1 (3). S. 44-54.
3. Gander D.V. Psihologicheskoe obespechenie professionalnoy deyatel'nosti. *Psihologiya obucheniya*. 2014. № 10. S. 73-79.
4. Karamushka L.M., Moskalov M.V. Psykhologichni umovy pidhotovky maibutnikh menedzheriv do upravlinnia zminamy v orhanizatsii: monohrafiia. Kyiv: «Prosvita», 2011. 200 s.
5. Klimanska M. Psykhologichni chynnyky skhylnosti molodi do sotsialnoho utrymanstva: dys. ... kand. psykol. nauk: 19.00.05 / Lvivskiy natsionalnyi universytet im. I. Franka. Lviv; Instytut sotsialnoi ta politychnoi psykhoohii APN Ukrainy. Kyiv, 2001. 192 s.
6. Kovalenko O.M. Sotsialnyi zakhyst yak element sotsialnykh standartiv u katehoriakh sotsialnoi spravedlyvosti. *Teoriia ta praktyka derzhavnogo upravlinnia*. 2012. Bun. 1 (36). S. 303-309.
7. Kovalska K.V. Sotsialno-psykhologichne zabezpechennia protsesiv stratehichnoho upravlinnia korporatsiiamy. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*. 2010. № 1, T. 2. S. 76-79.
8. Korolchuk M.S., Krainiuk V.M. Sotsialno-psykhologichnoho zabezpechennia diialnosti v zvychaynykh ta ekstrmemalnykh umovakh: navch. posib. dlia studentiv vyshch. navch. zakl. Kyiv: Nika tsentr, 2006. 580 s.
9. Kravchenko N.M. Sutnist, pryznachennia ta osnovni zavdannia psykhologichnoho zabezpechennia sluzhbovo-boiovoi diialnosti syl okhorony pravoporiadku. *Porivnialno-analitychne pravo*. 2018. № 6. S. 258-261. URL: http://www.pap.in.ua/6_2018/75.pdf
10. Kryvokon N.I. Sotsialno-psykhologichnoho zabezpechennia sotsialnoi roboty: monohrafiia. Kharkiv: Vyd. FOP Oliinyk, 2011. 480 s.
11. Malynivska L.I. Aktualni problemy sotsialno-psykhologichnoho zabezpechennia diialnosti v zvychaynykh ta ekstremalnonadzvychaynykh umovakh. *Peadahochichni nauky*. 2016. Vyp. LXX. T. 1. S. 98-101. URL: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_70/part_1/23.pdf

12. Nakaz Administratsii Derzhavnoi sluzhby spetsialnoho zviazku ta zakhystu informatsii «Pro zatverdzhennia Poriadku zdiisnennia psykholohichnoho zabezpechennia sluzhbovoi diialnosti v Derzhavnii sluzhbi spetsialnoho zviazku ta zakhystu informatsii Ukrainy ta Pereliku psykholohichnykh protypokazan, naiavnist yakykh unemozhlyvluie prokhozhennia viiskovoi sluzhby za kontraktom (navchannia) v Derzhavnii sluzhbi spetsialnoho zviazku ta zakhystu informatsii Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1533-16/print>]
13. Psykholohichna sluzhba: pidruch. / nauk. red. V.H. Panok. Kyiv: Nika-Tsentr, 2016. 362 s.
14. Psykholohichni praktyky konstruiuvannia zhyttia v umovakh postmodernoi sotsialnosti: monohrafiia / T.M. Tytarenko, O.M. Kochubeinyk, K.O. Cheremnykh ta in. Kyiv: Milenium, 2014. 206 s.
15. Sotsialno-psykholohichne zabezpechennia ekonomichnoi sotsializatsii molodi: monohrafiia / za red. N.M. Dembytskoi. Kyiv: Instytut psykholohii imeni H.S. Kostiuca NAPN Ukrainy, 2018. 346 s.
16. Stasiuk V.V. Sutnist i zmist psykholohichnoho zabezpechennia pidgotovky ta zastosuvannia viisk (syl) v suchasnykh umovakh. Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy. 2012. № 1 (26). S. 256-260.
17. Stasiuk K.V. Systema sotsialno-psykholohichnoho zabezpechennia aeromobilnykh viiskovykh pidrozdiliv v umovakh zbroinykh konfliktiv: dys. ... dokt. psykhol. nauk.: 19.00.05. Kyiv. 2005. 466 s.
18. Bevz H. Child psychological safety in social systems: in the context of interdisciplinary knowledge. in *Psychospołeczne aspekty bezpieczeństwa w wymiarze indywidualnym i społecznym*, Elzbieta Napora, Monika Stawiarska-Lietzau, Elzbieta Kornacka-Skwara, Redakcja. Częstochowa, Polska: Wydawnictwo im. Stanisława Podobinskiego Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie, 2018, I, pp. 63-78.
19. Border Patrol Strategic Plan The Mission: Protect America. 2012-2016 / U.S. Customs and Border Protection. 2012. 30 p. URL: https://nemo.cbp.gov/obp/bp_strategic_plan.pdf.

Bevz H.M. Socio-psychological support as a direction of psychological researches: a theoretical analysis. The article describes the notion of “social and psychological support” as a subject of interdisciplinary knowledge. The importance of taking into account the origins of its application, in particular in the field of social policy, as “social risks management” with practical implementation in the social protection system of the population is proved. Its psychological block has received wide representation in the field of human professional activity and searching of ways of mastering of probable risks by the person in normative-usual, extreme and extraordinary conditions of functioning. Proposed by the author on the basis of theoretical analysis, the level and evaluation parameters of social and psychological support for human activity in society include the following components: regulatory support, environment as conditions and means of activity, activity (its subject and activity itself) and expected effects (material, financial, economic, personal and emotional). It is argued that the scarce approach taken in the Soviet times in the form of *формешцт* of social and psychological support requires a revision not only in the field of social policy but also concerning the technological approach itself in its application. The importance of taking into account the integration characteristics of social and psychological support, which form its expected effects, is proved. It is argued that psychological practices and social and psychological support in general, focused on the well-being of a person, is a perspective direction for the development of its sociality.

Keywords: social and psychological support, psychology of activity, risks of professional activity, conditions of activity.